ABD ve İran Arasında Türkiye: Yeni Gümrük Vergisi Tehdidi ve Sektörel Etkiler

ABD Başkanı Donald Trump'ın dün duyurduğu, İran ile iş yapan ülkelere %25 gümrük vergisi uygulama kararı, Türkiye için önemli bir karar. Yıllık yaklaşık 6 milyar dolarlık İran ticaretini korumak ile 16,4 milyar dolarlık ABD pazarını kaybetmemek arasında denge kurmak gerekecek. Karar pratikte uygulanması güç görünse de ve hukuki dayanağı belirsiz olsa da, Türk ihracatçısı için ciddi bir belirsizlik ortamı yaratıyor. Trump'ın bu hamlesi, İran'daki kitlesel protestoları destekleme politikasının bir parçası olarak konumlandırılmış durumda. Kararın kritik belirsizliklerini şöyle sıralayabiliriz. "İran ile iş yapmak" tanımı henüz yapılmadı. Petrolden mi bahsediliyor, tüm malları mı kapsıyor, burası muğlak. Buna ek olarak mevcut tarifelerin üzerine mi ekleneceği, yoksa ayrı mı uygulanacağı da net değil.

İran pazarının potansiyel kaybı, petrokimya sektörü özelinde "ithalat baskısının azalması" anlamına gelebilir. İSO ve PAGEV raporlarına göre, İran menşeli ucuz polimer ve plastik hammaddeler, yıllardır Türk iç pazarında haksız rekabet ve fiyat baskısı (dumping) yaratıyor. Olası bir yaptırım durumunda, İran'dan gelen ucuz hammadde akışının kesilmesi, yerli üreticiler için pazar payını konsolide etme ve marjları iyileştirme fırsatı doğurabilir. Buna karşın, İran'a yıllık 373 milyon dolar seviyesinde "Makine ve Mekanik Parça" ihraç eden ve BIST'te işlem gören orta ölçekli sanayi şirketleri için bu pazarın kapanması, alternatif pazar bulma maliyetlerini artıracak bir aşağı yönlü bir risk oluşturuyor. İran, elyaf için de önemli bir pazar. Bu sektörde faaliyet gösteren tekstil şirketleri için de sürecin izlenmesi gerekiyor.

İran söz konusu olunca akla ilk olarak petrol ithalatı geliyor. Ancak Türkiye, resmi kaynaklara göre 2019 yılından bu yana İran'dan ham petrol ithal etmiyor. 2001 yılında yapılan doğal gaz anlaşması devam ediyor. Ancak bu anlaşmanın da 25 yılın sonunda Temmuz 2026'da sonlanması bekleniyor. Enerji piyasasında çok önemli bir etki beklenmiyor.x

Türkiye-İran İhracat Kırılımı, 2024

Ürün Grubu	İhracat (milyon USD)	Pay
Makine ve mekanik parçalar	373	%11,6
Tahıllar/hububat	242	%7,5
Plastik ve mamulleri	209	%6,5
Elektrikli cihazlar	197	%6,1
Demir ve çelik	35	%1,1
Diğer (metal cevherleri, tekstil, mobilya vb.)	~2.174	%67,2

2024 yılında Türkiye'nin ABD'ye toplam mal ihracatı 16,4 milyar dolar seviyesinde gerçekleşti. ABD, Almanya'dan sonra Türkiye'nin 2. büyük ihracat pazarı konumunda ve toplam ihracatın %6,2'sini oluşturuyor. 2023'e göre %8,6 artış kaydedildi. Özellikle beyaz eşyacılar gibi Kuzey Amerika pazarındaki payını %10-15 seviyelerine taşıyan şirketler için %25'lik bir ek tarife, rekabetçilik kaybı ve doğrudan marj baskısı riski taşıyor. Benzer şekilde, halihazırda Section 232 kapsamında %25 vergi yüküyle mücadele eden demir-çelik sektörü ek tarifelerle ABD pazarından tamamen dışlanma tehlikesiyle karşı karşıya olabilir. Tekstil ve hazır giyim sektörü, ABD pazarında %15 seviyesinde mevcut vergilere ek olarak gelecek %25'lik bir artışı göğüslemekte zorlanabilir.

Türkiye-ABD İhracat Kırılımı, 2024

Sektör	İhracat (milyon USD)	Pay	Tarife Riski
Makine ve aksamları	~1.800	%11,0	Orta
Kimya ve kimyasal ürünler	~1.500	%9,2	Orta
Otomotiv ve parçaları	~1.400	%8,4	Yüksek (%25)
Petrol ve petrol yağları	~1.070	%6,5	Orta
Hazır giyim ve konfeksiyon	856	%5,2	Orta (%10-15)
Halı ve tekstil yer kaplamaları	784	%4,8	Düşük
Elektrik ve elektronik	774	%4,7	Orta
Demir-çelik ürünleri	628	%3,8	Yüksek (%25)
Kıymetli taşlar, mücevher	574-811	%4,5	Düşük
Çimento, kireç, cam	461	%2,8	Orta
Meyve-sebze ve mamulleri	429	%2,6	Düşük

Bu raporda yer alan her türlü bilgi, değerlendirme, yorum, istatistiki şekil ve bilgiler hazırlandığı tarih itibari ile mevcut piyasa koşulları ve güvenilirliğine inanılan kaynaklardan elde edilerek derlenmiştir. Fintables Bilişim Teknolojileri A.Ş. tarafından genel bilgilendirme amacı ile hazırlanmıştır. Sunulan bilgilerin doğruluğu ve bunların yatırım kararlarına uygunluğu tarafımızca garanti edilmemektedir. Bu bilgiler belli bir getirinin sağlanmasına yönelik olarak verilmemektedir. Alım satım kararını destekleyebilecek yeterli bilgiler burada bulunmayabilir. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır. Herhangi bir yatırım aracının alım-satım önerisi ya da getiri vaadi olarak yorumlanmamalıdır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Sadece burada yer alan bilgilere dayanarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir. Bu nedenle bu sayfalarda yer alan bilgilerdeki hatalardan, eksikliklerden ya da bu bilgilere dayanılarak yapılan işlemlerden, yorum ve bilgilerin kullanılmasından doğacak her türlü maddi/manevi zararlardan ve her ne şekilde olursa olsun üçüncü kişilerin uğrayabileceği her türlü doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan dolayı Fintables Bilişim Teknolojileri A.Ş. ile bağlı kuruluşları, çalışanları, yöneticileri ve ortakları sorumlu tutulamaz. Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir.